

University of Groningen

Meertaligheid, wel of geen onderwerp? Onderzoek naar communicatieve behoeften van de ouders van meertalige kinderen

Roslon, Anna

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2006

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Roslon, A. (2006). Meertaligheid, wel of geen onderwerp? Onderzoek naar communicatieve behoeften van de ouders van meertalige kinderen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting

Dit rapport doet verslag van een onderzoek naar de communicatieve behoeften van ouders van meertalige kinderen. Er is daarbij vooral de nadruk gelegd op de communicatie met de basisschool over het onderwerp meertaligheid. De doelstellingen van het onderzoek zijn:

- het schetsen van een beeld van de bestaande communicatieve situatie rond meertaligheid;
- het in kaart brengen van communicatieve behoeften en verwachtingen van de ouders en de rol die de school daarin kan spelen;
- het formuleren van voorstellen om de communicatie rond meertaligheid tussen ouders en school te verbeteren.

Meertaligheid en communicatie

Alle kinderen kunnen in principe twee of meer talen leren spreken. Er zijn wel factoren aan te wijzen, die van invloed zijn op het al dan niet succesvol verlopen van deze meertalige ontwikkeling. Naast persoonlijke eigenschappen, speelt de omgeving daarin een belangrijke rol. Wanneer het kind zich veilig voelt, gemotiveerd wordt om beide (of meer) talen te gebruiken, wanneer de talen een gelijke status hebben en wanneer er voldoende interactie is in alle talen, zullen de talen zich goed ontwikkelen. De talen kunnen elkaar daarbij ook versterken. Voor al deze factoren is een goede communicatie tussen ouders, leerkrachten en kinderen essentieel. Bij de communicatie tussen anderstalige ouders en Nederlandstalige leerkrachten kunnen culturele verschillen en de beheersing van het Nederlands barrières vormen in de contacten.

Methode van onderzoek

Om inzicht te krijgen in de situatie rond het onderwerp meertaligheid vanuit het onderwijsperspectief zijn in het vooronderzoek interviews afgenomen met: 11 schoolhoofden van basisscholen in Alkmaar, medewerkers van de onderwijsbegeleidingsdienst OBD Noordwest en vertegenwoordigers van de Europese School in Bergen.

De ouders van meertalige kinderen zijn via 12 basisscholen in Alkmaar benaderd om een vragenlijst in te vullen. Daarin werd gevraagd naar de kennis en ervaringen van de ouders wat betreft het onderwerp meertaligheid, hoe de communicatie tussen de ouders en de scholen verloopt rondom meertaligheid en wat de communicatieve behoeften en verwachtingen zijn van deze groep ten opzichte van de scholen. 191 ouders leverden de ingevulde vragenlijst weer in (respons van 32%). De groep respondenten is wat betreft geslacht, afkomst en opleidingsniveau redelijk representatief te noemen.

Bestaande communicatieve situatie rondom meertaligheid

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat meertaligheid buiten het reguliere onderwijsproces staat en daar niet bij betrokken wordt. Meertaligheid vormt zelden een gespreksonderwerp in de contacten tussen de ouders en de scholen. De scholen geven aan dat ouders zelden vragen stellen over meertaligheid, maar wel buiten de school naar oplossingen en informatie zoeken. 36% van de ouders geeft aan wel met school over meertaligheid gesproken te hebben, maar de reacties van de school daarop lopen erg uiteen. Van de ouders die het

onderwerp nooit ter sprake heeft gebracht, geeft 40% als reden “ik heb er niet aan gedacht dat de school kan helpen”.

Meertaligheid wordt ook vaak gezien als een bron van problemen bij het leren van de Nederlandse taal. In de eerste fase, waarin alle basisscholen in Alkmaar zijn benaderd, wordt regelmatig de term “probleem” in combinatie met meertaligheid gebruikt. De houding van de scholen die meewerken aan het onderzoek ten opzichte van meertaligheid is in principe wel open en positief, maar de kennis over het onderwerp is doorgaans bescheiden en wordt nauwelijks vertaald naar de onderwijspraktijk. Opvallend is dat ook 36% van de ouders van meertalige kinderen ten onrechte denkt dat de andere taal van het kind leidt tot meer problemen met het Nederlands.

Uit tal van antwoorden blijkt dat het Nederlands een dominante status heeft, zowel bij ouders als bij scholen. Op de meeste scholen mogen de ouders en hun kinderen alleen Nederlands gebruiken en ouders krijgen twee maal zo vaak adviezen en oefenmaterialen om het Nederlands van hun kind te verbeteren dan adviezen over de andere taal. Daarnaast geven de schooldirecteuren aan dat het uitgangspunt is dat de kinderen goed Nederlands leren en ook 100% van de ouders wil graag dat het kind goed Nederlands spreekt. Met de motivatie en de status van het Nederlands is dus niets mis, maar veel scholen en ook een deel van de ouders beseffen niet dat de status van de andere taal en de motivatie om deze taal te leren net zo belangrijk is. Een betere ontwikkeling van de andere taal is namelijk ook gunstig voor het Nederlands. De meeste scholen geven wel aan dat de OALT-leerkrachten worden gemist.

In het algemeen kan worden vastgesteld dat de scholen heel bewust investeren in de communicatie met ouders. De scholen zijn echter niet altijd zeker wat de effecten zijn van de communicatie op de anderstalige ouders.

Communicatieve behoeften van ouders en de rol van de school

De keuze van anderstalige ouders om hun kinderen niet meertalig op te voeden is natuurlijk een vrije keuze. Uit dit onderzoek blijkt echter wel dat een groep ouders deze keuze niet bewust of op onjuiste gronden heeft gemaakt. Een betere informatievoorziening kan helpen deze keuze bewuster te maken. Ouders die wel voor een meertalige opvoeding hebben gekozen zijn ervaringsdeskundigen, waarvan de meerderheid de nodige praktische kennis bezit, maar ook hun kennis blijkt niet altijd optimaal te zijn. Ook voor deze groep is een betere informatievoorziening nodig.

De ouders noemen als belangrijke informatiebronnen over meertaligheid de school (30%), vrienden/kennissen (30%) en familie (23%). In de informatie die ze dan vaak krijgen speelt de ontwikkeling van het Nederlands een dominante rol. Een derde van de ouders zoekt zelf actief naar informatie, daarbij speelt Internet een belangrijke rol.

De ouders vinden de goede contacten met de school heel belangrijk en zijn over het algemeen tevreden over de communicatie met de school. Zoals eerder genoemd beschouwen ze de school echter niet als eerste aanspreekpunt wat betreft meertaligheid. Ze zijn zeer geïnteresseerd in de school, de vorderingen van hun kind en het onderwijs in het algemeen, maar spelen vaak liever niet direct een al te actieve rol. De persoonlijke communicatie scoort het hoogst bij de ouders, evenals activiteiten voor ouders en kinderen, een

ontmoetingsruimte of informatiebijeenkomst over meertaligheid. Een ruime meerderheid vindt het ook belangrijk dat de leerkrachten belangstellingen hebben voor andere culturen.

En punt waar we nog even de aandacht op willen vestigen is: Een relatief grote groep ouders (25%) gebruikt de eigen taal niet zo graag met het kind, al is dat kind meertalig. Een nog grotere groep (56%) leest niet graag voor. Dit deels culturele verschil kan een ongunstig effect hebben op de taalontwikkeling en het schoolsucces van de kinderen. Ouders en leerkrachten zouden bewust gemaakt moeten worden van dit cultuurverschil en de gevolgen daarvan.

Voorstellen tot verbetering

Geadviseerd wordt de communicatie tussen de ouders en de scholen rond het onderwerp meertaligheid te activeren. Meertaligheid zal een gewoon gespreksonderwerp moeten worden in contacten tussen beide groepen. Hoewel een koersverandering in het onderwijsbeleid op den duur noodzakelijk is, kunnen de scholen nu al proberen te investeren in het scheppen van een positieve en open sfeer rond meertaligheid. Op sommige scholen is dat ook gelukt en ook de Europese school in Bergen is een mooi voorbeeld van hoe meertaligheid een positieve rol kan spelen in het onderwijs en de communicatie. Scholen kunnen gebruik maken van al beschikbare communicatiemiddelen, alternatieve kennisbronnen en de deskundigheid van de ouders zelf.

Door het starten van een dialoog en bespreekbaar maken van het onderwerp zullen:

- Betere omstandigheden gecreëerd kunnen worden voor de optimale ontwikkeling van de meertalige kinderen en misverstanden kunnen worden voorkomen
- De voordelen van meertaligheid benut kunnen worden in de reguliere onderwijstrajecten
- De mogelijke leerproblemen en onderwijsachterstanden in vele gevallen juist voorkomen kunnen worden.

Om de communicatie op gang te brengen kunnen de volgende stappen genomen worden:

1. De kennis over het onderwerp meertaligheid op scholen optimaliseren door middel van trainingen, voorlichting, informatie uitwisseling met ouders, ervaren collega's, succesvoorbeelden en onderwijsdiensten
2. Een vrijblijvende dialoog aangaan met de ouders, met gebruik van de aanwezige, populaire communicatiemiddelen zoals persoonlijke contacten, schriftelijke informatie en "brede ontmoetingsmomenten" (ontmoetingsruimte, informatiebijeenkomsten, etc.). Ook kan aandacht voor andere talen en culturen een belangrijkere plaats krijgen in bijvoorbeeld projectweken.

Deze stappen kunnen parallel aan elkaar plaatsvinden.